

Dymkowski, Zbigniew

Bóg-Ojciec wzorem osobowym w świetle "Katechizmu Kościoła Katolickiego"

Studia Płockie 27, 15-24

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

(†) Ks. Zbigniew Dymkowski

BÓG OJCIEC WZOREM OSOBOWYM W ŚWIETLE „KATECHIZMU KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO”

Odnowa życia Kościoła we współczesnym świecie stała się zasadniczym problemem Soboru Watykańskiego II. Obrady Soboru i powstałe w ich wyniku dokumenty wywarły ogromny wpływ na sposoby jej realizacji. Zmierały one między innymi do ukształtowania „nowego człowieka”, który Dobrą Nowinę poznał, przyjął i w jej świetle żyje. Prawdziwa bowiem odnowa, zaowocować musi najpierw przemianą w Duchu *Ewangelii* ludzkiego serca, istniejących w nim pragnień, wartości i programów życia, aby następnie przejść do skutecznej, zewnętrznej aktualizacji dokonanych zmian.

Katechizm Kościoła Katolickiego zwany także „ostatnim dokumentem Soboru Watykańskiego II”¹, należący do najnowszych odpowiedzi Kościoła na problemy nurtujące współczesnego człowieka, włącza się również w tak pojęte dzieło odnowy. Jednym ze znaczących wyrazów tej odpowiedzi jest rozpowszechnianie przez nowe kompendium wiary wzorów osobowych. Odsyła ono bowiem wierzących do osób, które w swoim życiu zrealizowały postawę „nowego człowieka” i dostarcza nowych impulsów do podjęcia wysiłków zmierzających w kierunku osiągnięcia świętości.

1. Pojęcie wzoru osobowego

Problem wzoru osobowego, ideału osobowego, autorytetu czy osobowości dojrzałej wielokrotnie był analizowany. Dotyczył on zarówno pojedynczego człowieka, jak i osób żyjących we wspólnocie i w społeczeństwie, wobec których stanowili oni wzór, punkt odniesienia i „drogowskaz”, by życie czynić bardziej dojrzałe, lepsze a przez to wartościowsze. Obecnie, kiedy stwierdza się przyspieszony rozwój osobowości, zmianę mentalności i pozycji społecznej u dzieci i młodzieży, jak też u osób dojrzałych i starszych² problem ten staje się szczególnie aktualny. Trzeba więc nie tylko umieć dostrzec wzór osobowy i naśladować go, ale również stawiać się tym wzorem. W ten sposób wzór osobowy umiejscawia się w pewnym sensie w relacji do wszystkich kategorii ludzi, niezależnie od wieku, funkcji spełnianej w społeczeństwie, miejsca zamieszkania i epoki.

Pojęcie wzoru osobowego jest spokrewnione z takimi pojęciami jak: „bohater”, „przykład”, „model” czy „stereotyp”³. Nie należy go jednak z nimi utożsamiać. Podobnie nie jest on tożsamy z pojęciami: „autorytet”, „ideał osobowy” i „osobowość dojrzała”. Różnica między pierwszą grupą pojęć a wzorem osobowym tkwi w tym, że ten ostatni w większym stopniu implikuje wartościowanie, nosi znamiona pewnej doskonałości osoby oraz pobudza do naśladowania⁴. Wobec drugiego zaś rzędu pojęć wzór osobowy, będąc zarówno „autorytetem”, „ideałem osobowym” i posiadając „dojrzałą osobowość” do nich się nie ogranicza, lecz je przekracza.

Każdy wzór osobowy jest, podobnie jak autorytet, zjawiskiem o charakterze społecznym, tzn. zawsze występującym w relacji do kogoś. Być uznanym za autorytet, to być kimś, z czym zdaniem, czy postępowaniem ktoś inny się liczy⁵. Podstawowa jednak różnica dotyczy wymiaru wolności. Autorytet można komuś narzucić siłą np. autorytet władzy, wzór osobowy zaś staje zawsze przed człowiekiem jako osoba respektująca jego wolny wybór.

Człowiek, będący wzorem osobowym, posiada dojrzałą osobowość czyli normę psychiczną i wypełnia pozytywnie wszystkie warunkujące ją kryteria⁶, ale zarazem tę normę przewyższa, pociągając innych swoim przykładem oraz niejako zmuszając do opowiedzenia się wobec niej.

Naśladowanie to cecha różnicująca wzór osobowy od ideału osobowego. Do ideału się dąży, wzór natomiast się naśladuje⁷. Ideał posiada pewne pożądane przymioty, wzór je zaś uosabia⁸. Ideał jest bardziej powiązany z pojęciami, wartości i ideami, wzór osobowy przeciwnie, dotyczy konkretnej osoby i konkretnego jej życia, w których te wartości się ujawniają, są reprezentowane i w nich żyją.

Zdaniem J. Ryłko „wzór osobowy nie zakłada stanu absolutnej doskonałości, nie może być tylko teoretycznym zbiorem idealnych cech, szczegółowych norm czy zasad postępowania człowieka, lecz zawiera w sobie przede wszystkim wymiar „bycia osobą” i ukazuje go wśród różnych sytuacji i uwarunkowań”⁹.

Obok posiadania wymiaru osobowego i reprezentowania sobą określonych wartości wzór osobowy ma również wymiar społeczny i kulturowy. Jest ściśle powiązany zarówno ze społecznością w której dojrzał, z systemem uznawanych przez nią wartości, wytworzonych stosunków międzyludzkich oraz relacji społecznych, ekonomicznych i politycznych, jak również z tą społecznością, którą poprzez relację wobec siebie formuje i niejako współtworzy nawet po swojej śmierci.

Należy również dodać, że wzory osobowe stanowią najczęściej realnie żyjące w określonym czasie i przestrzeni osoby. Mogą one czas i przestrzeń przekraczać, tak jak to ma miejsce z istotami duchowymi¹⁰, zawsze jednak dotyczy to osoby. Właśnie ten personalny wymiar stanowi cechę pierwszorzędą omawianego wzoru.

W świetle powyższych rozważań wzorem osobowym jest realna lub fikcyjna osoba, która przez swoją osobową doskonałość wzbudza w innych, będących z nią w interpersonalnej komunikacji, osobisty „pociąg” do naśladowania jej oraz identyfikacji z przeżywanymi i urzeczywistnianymi przez nią wyższymi duchowo-moralnymi wartościami¹¹.

2. Bóg Ojciec Wzorem osobowym

Powstaje zasadnicze pytanie, na które w tym artykule trzeba szukać odpowiedzi, a brzmi ono następująco: Czy Pierwsza Osoba Trójcy Świętej może być – w świetle nowego *Katechizmu Kościoła Katolickiego* – uznana za wzór osobowy?

Nim jednak zostanie przedstawiona odpowiedź na to pytanie nie można nie podkreślić faktu, iż posoborowe kompendium wiary ukazuje całą Trójcę Świętą jako Wzór Osób godnych naśladowania. Tajemnica Trójcy Przenajświętszej należy bowiem do „centrum tajemnicy wiary i życia chrześcijańskiego” (KKK 261)¹². *Katechizm* przypomina dogmat o Trójjedynym Bogu, wskazując na trzy następujące prawdy:

a) Trójca jest jednością;

b) Osoby Boskie rzeczywiście różnią się między sobą (jedność Boska jest trynitarna);

c) Osoby Boskie pozostają we wzajemnych relacjach (por. KKK 253-254).

Omawiany wielki tekst Kościoła podkreśla też, iż tak jak Trójca posiada jedną i tę samą naturę, tak podobnie ma jedno i to samo działanie, którego owocem jest cała „ekonomia Boża” (KKK 258). Jest ona dziełem wspólnym dla wszystkich Osób Bożych i ukierunkowanym „na wejście stworzeń do doskonałej jedności Trójcy Świętej” (KKK 260). Właśnie ta doskonała jedność, którą Kościół odkrywa w Trójjedynym Bogu oraz różnice istniejące rzeczywiście między Osobami Boskimi ukazują dwie drogi poszukiwań odpowiedzi na postawione wyżej pytanie. Pierwsza Osoba Boża – w świetle *Katechizmu* – może być ukazywana jako Wzór osobowy w dwóch wymiarach. Pierwszy dotyczy relacji, które istnieją w Trójcy Świętej, drugi natomiast odnosi się do przedstawiania Boga Ojca jako Wzór w sposób odrębny, wynikający ze stwierdzenia katechizmowego: „Osoby Boskie rzeczywiście różnią się między sobą. „Bóg jest jedyny, ale nie jakby samotny” (quasi solitarius) Fides Damasi: DS 71.. „Ojciec”, „Syn”, „Duch Święty” nie są 468, 689 tylko imionami oznaczającymi sposoby istnienia Boskiego Bytu, ponieważ te Osoby rzeczywiście różnią się między sobą: „Ojciec nie jest tym samym, kim jest Syn, Syn tym samym, kim Ojciec, ani Duch Święty tym samym, kim Ojciec czy Syn” DS 530. Sobór Laterański IV (1215): DS 804.. Różnią się między sobą relacjami pochodzenia: „Ojciec jest Tym, który rodzi; Syn Tym, który jest rodzony; Duch Święty Tym, który pochodzi” Sobór Laterański IV (1215): DS 804. Jedność Boska jest trynitarna” (KKK 254). Zanim więc dokona się przedstawienia w sposób odrębny Pierwszej Osoby Bożej, zostanie ukazany Wzór, który Ona stanowi w swym zjednoczeniu w Trójcy Osób. Będzie mowa o Bogu Trójjedynym, w odniesieniu do Którego nowe kompendium wiary bardzo jasno stwierdza: „Trójca jest jednością. Nie wyznajemy trzech bogów, ale jednego Boga w trzech Osobach: „Trójcę wspólnotną” Synod Toledański XI (675):. Osoby Boskie nie dzielą między 2789 siebie jedynej Boskości, ale każda z nich jest całym Bogiem: „Ojciec jest tym samym, co Syn, Syn tym samym, co Ojciec, Duch Święty tym samym, co Ojciec i Syn, to znaczy jednym Bogiem co do natury” (KKK 253).

A. Pierwsza Osoba Boska Wzorem osobowym w swym zjednoczeniu z Synem Bożym i Duchem Świętym

Należy pamiętać, że wszystko, co mówi się o Trójcy Świętej dotyczy także Boga Ojca. W tym znaczeniu rozważania katechizmowe, przedstawiające Trójcę Świętą jako Wzór osobowy, odnoszą się także do Pierwszej Osoby Bożej i są ukazaniem Jej jako Wzoru. Bowiem jak słusznie zauważył kard. R. Etchegaray „w wewnętrznym życiu Trójosobowego Boga podobnie jak w życiu chrześcijan wszystko pochodzi od Ojca i wszystko do Niego wraca”¹³. Trzeba więc w dalszym ciągu podjąć refleksję nad rzeczywistością wzoru osobowego w odniesieniu do Boga Trójjedynego, aby następnie przedstawić myśl katechizmomą w sposób odrębny ukazującą Boga Ojca jako Wzór osobowy.

Katechizm kładzie wyraźny akcent na konieczność upodobnienia całego życia Kościoła do życia Trójcy Świętej. Ze swego źródła, którym jest Bóg Trójjedyny, wspólnota Chrystusa winna czerpać siły do utrzymywania wzajemnej więzi. „Jedność jednego Boga Ojca i Syna w Duchu Świętym” stają się największym wzorem i zasadą tajemnicy jedności Kościoła (por. DE 2; KKK 813)¹⁴. Wielokrotnie też można zauważyć zachętę, jaką *Katechizm* kieruje pod adresem wszystkich ludzi, aby przyjąć Osoby Boże za wzór, którym trzeba kierować się w życiu. W centrum wiary i życia chrześcijańskiego, człowiek wierzący, powinien odkrywać i zgłębiać tajemnicę Trójcy Świętej (por. KKK 234)¹⁵.

Do relacji, które istnieją między Osobami Bożymi, między Bogiem Ojcem i Synem i Duchem Świętym, mają upodobnić swe postawy wszyscy chrześcijanie (por. KKK 1693-1695). Wśród nich przedstawia *Katechizm* szczególnie mężczyznę i kobietę, tworzących wspólnotę małżeńską i rodzinną (por. KKK 2331, 2334-2335). Zjednoczenie w miłości, których uczą się od Trójjedynego Boga, jest siłą wiążącą ich życie, a poprzez dotrzymywanie wierności stają się „świadkami wiernej miłości Boga” (por. KKK 1648).

Naśladowanie jedności, która istnieje między Bogiem Ojcem i Synem oraz Duchem Świętym – w świetle *Katechizmu* – jest czynnością, która powinna także obejmować wymiar społeczny życia człowieka. Jej owocem jest braterstwo między ludźmi w prawdzie i miłości (por. KKK 1878, 1890). Życie społeczne jest miejscem powstawania wielu relacji między ludźmi. *Katechizm* w sposób szczególny ukazuje Boga w Trójcy Jedynego jako wzór dla osób stosujących zasadę pomocniczości¹⁶. Przedstawia ona jako wzorcowy Jego sposób rządzenia światem. W świetle *Katechizmu* Bóg powierza każdemu stworzeniu zadania, możliwe do wypełnienia i dostosowane do zdolności, jakie wykazuje jego natura (por. KKK 1884). Ten właśnie sposób rządzenia winien być naśladowany w życiu społecznym (por. KKK 1702). Jedność, która istnieje w Trójcy Świętej, wzajemne relacje miłości i ogromny szacunek dla wolności człowieka „powinny być natchnieniem dla mądrości tych, którzy rządzą wspólnotami ludzkimi” (KKK 1884). Osoby Boże stają się w tym wymiarze wzorem dla wszystkich władców i przywódców narodowych.

Katechizm ukazuje Trójcę Świętą i trwającą w Niej komunię jako fundament, na którym opiera się komunია całego Kościoła (por. KKK 2790). Więż, istniejąca między chrześcijanami, znajduje swe źródło i podstawy w relacjach jedności, które zachodzą między Osobami Boskimi i dlatego zauważa się, adresując te słowa do uczniów Chrystusa, iż „nasza komunია jest komunią z Ojcem i z Jego Synem Jezusem Chrystusem w Ich jedynym Duchu Świętym” (KKK 2789). Zjednoczenie Osób Bożych jest oparte przede wszystkim na miłości¹⁷. Bóg Trójjedyny: Ojciec, Syn i Dych Święty jest więc dla całego Kościoła i dla poszczególnych jego członków wzorem zarówno jedności, jak też miłości¹⁸. *Katechizm* ukazuje Trójcę Świętą jako Boga, który kocha. „Tajemnica komunii Boga miłości, jednego w Trzech Osobach” (KKK 1118) buduje Kościół poprzez oddziaływanie w sakramentach, a zwłaszcza w Eucharystii. W centrum wspólnoty Kościoła *Katechizm* stawia Wzór, który ma najpierw zachwycić swoją wielkością i głębią. Bóg Trójjedyny ukazany jest jako Ten, który kocha każdego człowieka, nie patrząc na jego pozycję społeczną, rasę czy pochodzenie (por. KKK 851) oraz jako Ten, który pragnie zbawienia wszystkich ludzi (por. KKK 1037; 1058). Jest Bogiem wiernym, dającym w swojej dobroci „niezawodne obietnice życia wiecznego” (KKK 1050) i je dotrzymującym (KKK 422; 1063). Wierność, dobroć a także miłość Boga Ojca i Syna oraz Ducha Świętego, ujawniają się już u początków świata (por. KKK 290-292). W świetle *Katechizmu*, prawda o stworzeniu jest powszechnym świadectwem miłości wszechmogącego Boga (KKK 288)¹⁹. Jedynym bowiem powodem, dla którego stworzył On świat jest Boża dobroć i miłość (por. KKK 293; 295; 356). Bóg nie opuszcza człowieka nawet po jego upadku, polegającym na nadużyciu własnej wolności i nieposłuszeństwu przykazaniu Bożemu (por. KKK 397; 410; 2061). Jest miłosierny i litościwy (por. KKK 210n.). Nie porzuca ludzi, ale im przebacza i staje się bliski (por. KKK 206; 1449; 1481) oraz opiekuje się nimi (por. KKK 2000). Jest miłością, objawiającą się przez sprawiedliwość i wierność (por. KKK 2577) i skłaniającą do zaufania Jego woli (por. KKK 2086; 2589). Miłość Boga nie zna granic (por. KKK 2793) i rozciąga się na każdego człowieka oraz na całe stworzenie (por. KKK 1066; 2806).

Katechizm ukazując takie relacje, istniejące między Bogiem Ojcem i Synem oraz Duchem Świętym, a także akcentując więż jedności, zachęca nie tylko do Ich podziwiania, ale również naśladowania życiem wiary, oddziałującym na całą egzystencję człowieka²⁰. Wielokrotnie przedstawia potrzebę upodobniania się chrześcijan do wzorcowej jedności i miłości, dostrzeganych w relacjach Trójcy Świętej (por. KKK 364; 1694; 1721; 1778-1779; 1878; 2558; 2713-2714)²¹. Działanie Boże staje się więc wzorem dla działania ludzkiego (por. KKK 2171). Staje się ono wezwaniem do naśladowania Boga, które obejmuje wszystkie najważniejsze dziedziny egzystencji ludzkiej. Upodobnienie się do Boga Ojca i Syna oraz Ducha Świętego jest celem życia prawego i cnotliwego (por. KKK 1803) i prowadzi „do życia w jedności z Trójcą Świętą” (KKK 1812; 1840). Bóg, jawiąc się człowiekowi jako Wzór, powołuje go do „radości życia trynitarnego” (KKK 1721)²². Powołanie to jest połączone z wezwaniem, by na podobieństwo Trójcy uczynił on z siebie samego

Wzoru osobowego. W świetle *Katechizmu*, wydaje się On być Nim ze względu na to, iż jest Początkiem wszystkiego i Autorytetem transcendentnym oraz dlatego że jest także „dobrocią i miłą troską obejmującą wszystkie swoje dzieci” (KKK 239).

Bóg Ojciec jest wzorem osobowym, gdyż jest początkiem wszystkiego, co istnieje oraz autorytetem najwyższym i przekraczającym wszelkie ograniczenia. Chociaż *Katechizm* ukazuje dzieło stworzenia jako akt całej Trójcy Świętej (por. KKK 292), to jednak w sposób szczególny odnosi je do Pierwszej Osoby Boskiej (por. KKK 238-240). Bóg jest Ojcem, gdyż stworzył świat. Jest zaś Wzorem, ponieważ stwarzając świat działał w swojej mądrości i dobroci, a przez to objawiając zarazem na czym polega właściwe działanie Ojca (por. KKK 295). Tę dobroć Boga i Jego mądrość może człowiek dostrzec, reflektując już samo stworzenie (por. KKK 299). Obejmując to wszystko, co się kryje pod pojęciem świat, zostało ono powierzone przez Boga człowiekowi, który ma panować nad bytami nieożywionymi i istotami żywymi, a także naśladować Stwórcę wszystkiego w Jego mądrości i dobroci (por. KKK 373; 2415-2418).

Katechizm podkreśla, że „po stworzeniu Bóg nie pozostawia stworzenia samego sobie” (KKK 301). Ojciec nie tylko uczynił wszystko co istnieje, jako dobre, ale też zachowuje i troszczy się, by Jego dzieło nie zginęło (por. KKK 302). Bóg błogosławi całemu stworzeniu i daje mu przez to życie, podtrzymując jego egzystencję (por. KKK 1078). Troska Opatrzności Bożej, obejmująca cały ciąg istnienia świata, „od rzeczy najmniejszych aż do wielkich wydarzeń świata i historii”, ukazuje więc człowiekowi Boga jako Wzór osobowy. Troska ta jest bezpośrednia, konkretna i dotyczy każdego bytu²⁸. *Katechizm* podkreśla w tym miejscu znaczenie miłości, która jest cechą właściwą dla wszystkich Osób Trójcy. Refleksja katechizmowa przypomina apel skierowany przez Jezusa do jego uczniów, by zaufali w sposób dziecięcy Opatrzności Ojca niebieskiego (por. KKK 305). Ukazuje On tym samym, że Bóg jest Bogiem kochającym²⁹. Potwierdzają to także inne miejsca katechizmowego odwoływania się do nauki Chrystusa, dotyczącej Boga, który jest „Ojcem miłosierdzia” (por. KKK 545; 1449). Ojciec kochający i przebaczący, będący źródłem i wzorem wszelkiej miłości i przebaczenia, jest centralnym tematem nauczania Jezusa, wyjaśniającego prawdę o drodze nawrócenia i pokuty (por. KKK 1439).

Refleksja katechizmowa przedstawia Ojca jako Wzór miłości, podejmując problem „zamysłu życzliwości Ojca”³⁰. Objawia się On szczególnie w posłaniu „swego umiłowanego Syna, naszego Pana Jezusa Chrystusa i Ducha Świętego” (KKK 50). *Katechizm* zauważa, że właśnie w relacji do Chrystusa Bóg okazał się Ojcem w sposób pełny (por. KKK 240) i stwierdza, że „nikt nie jest ojcem tak jak Bóg” (KKK 239). Działalność Chrystusa skoncentrowana była na Bogu Ojcu (por. Łk 11,2). Przepowiadał On rozpoczęte królowanie Bożej „nieograniczonej dobroci (miłości), ostateczne poświęcenie się Bogu i ratującą bliskość Boga”³¹. Ten „zamyśl życzliwości”, nazywany również przez *Katechizm* „zamyślem miłości Ojca” (por. KKK 2605), dotyczy zbawienia człowieka i całego świata (por. KKK 2806). Ojciec, poprzez dzieło stworzenia i zbawienia, ukazuje się człowiekowi jako wzór

życzliwości, dobroci i miłości³², wzywając go do stawiania się świętym i nieskalanym przed Jego obliczem (por. Ef 1,9; KKK 2807). Apel ten jest adresowany do wszystkich ludzi, a w sposób szczególny do chrześcijan.

Konieczność upodobniania się do Boga Ojca jest, obok wskazywania na Jego przymioty, kolejną formą propagowania przez *Katechizm* Pierwszej Osoby Boskiej jako Wzór osobowy. Dla podkreślenia wagi problemu przytoczone zostały słowa Jezusa: „Bądźcie wy doskonali, jak doskonały jest Ojciec wasz niebieski” /Mt 5,48/; „Bądźcie miłosierni, jak Ojciec wasz jest miłosierny” /Łk 6,36/, (KKK 2842). Co więcej, *Katechizm* interpretuje również Nowe Prawo, które przyniósł Jezus i wyraził w sposób wyjątkowy w Kazaniu na Górze (por. KKK 1965), w relacji do Starego Prawa, zaznaczając, że Prawo ewangeliczne jest prowadzone przez Prawo wcześniejsze do „jego pełni przez naśladowanie doskonałości Ojca niebieskiego, przebaczenie nieprzyjaciółom i modlitwę za prześladowców na wzór Boskiej wspaniałomyślności” (KKK 1968). *Katechizm* akcentuje więc silny związek między wypełnianiem Nowego Prawa a naśladowaniem Ojca w Jego doskonałości. Upodobnienie, o którym mowa, nie jest jednak tylko czymś zewnętrznym, lecz polega bardziej na żywym uczestniczeniu „w świętości, miłosierdziu i miłości naszego Boga” (KKK 2842). Jest ono oparte na przemianie ludzkiego serca, będącego źródłem czynów i miejscem, gdzie kształtowana jest wiara, nadzieja i miłość oraz inne cnoty (por. KKK 1968). Nawrócenie serca i „nowe życie” nie posiadają, w świetle *Katechizmu*, charakteru jednorazowego, lecz stały. Ich właściwą podstawą jest pragnienie i wola upodobnienia się do Ojca oraz posiadanie pokornego i ufego serca (por. KKK 2784; 2800)³³.

Bóg, którego „przybrany syn” chrześcijanin” (KKK 1997) może nazywać swoim Ojcem, jest Wzorem osobowym, ukazywanym jako źródło, punkt odniesienia i cel świata, będącego „w drodze” do jego ostatecznej doskonałości” (KKK 310). Jego mądrość, dobroć, miłosierdzie, opatrność i miłość, troszcząca się o najmniejsze potrzeby swoich dzieci, staje się źródłem siły dla wszystkich chrześcijan i owocuje przemianą ich życia.

Takie też skierowanie oczu wszystkich wiernych w stronę Boga Ojca odkryć można w obecnej refleksji Kościoła przygotowującego się do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000. Ojciec święty Jan Paweł II w Bulli *Incarnationis mysterium* wyraźnie zaznaczył, iż przeżywane właściwie przygotowania do Roku jubileuszowego są skoncentrowane wokół Trójcy Świętej: „przez Chrystusa – w Duchu Świętym – ku Bogu Ojcu”³⁴. Papież stwierdził przy tym, powtarzając pełne poezji słowa św. Grzegorza z Nazjanzu, będące wezwaniem skierowanym do stworzenia, by oddawało cześć Bogu w Trójcy Jedynemu, że „nade wszystko zaś niech zawsze wielbi Go stworzenie rozumne jako wielkiego Króla i dobrego Ojca”³⁵. Tego też dobrego Ojca proklamuje nowy *Katechizm* Kościoła Katolickiego jako Wzór Osobowy.

Przypisy:

¹ M. Napieralski, *O nowym Katechizmie. Wprowadzenie w lekturę Katechizmu Kościoła Katolickiego*, Poznań 1994, s. 131.

² Por. J. Ryłko, *Chrześcijański wzór osobowy w moralnym wychowaniu młodzieży*, w: J. Nagórny (Red.), *Vivere in Christo. Chrześcijański horyzont moralności*, Lublin 1996, s. 381.

³ Tamże, s. 386; Por. Cz. Wicher, *Wzór osobowy jako kategoria etyczna i socjologiczna. Rozprawy z filozofii i socjologii*, Toruń 1983, s. 172; por. M. Ossowska, *Wzór demokracji*, Lublin 1992, s. 12-14.

⁴ Tamże.

⁵ Por. Wl. Stróżewski, *Mała fenomenologia autorytetu*, „Ethos” 10 (1997) s. 32.

⁶ Por. A. J. Nowak, *Kryteria dojrzałej osobowości i dojrzałej wiary*, „Colloquium Salutis” 8 (1976) s. 223-226.

⁷ *Pedagogiczne znaczenie wzoru*, „Katecheta” 7 (1963) s. 272.

⁸ Por. M. Ossowska, *Etos rycerski i jego odmiany*, Warszawa 1973, s. 13.

⁹ Ryłko, *Chrześcijański wzór osobowy* s. 387; por. M. Peretti, *Autorità e libertà nell'educazione contemporanea*, Brescia 1975, s. 16-17.

¹⁰ Czasem, dla odróżnienia od kulturowego wzoru osobowego, nazywane bywają wzorcami osobowymi; Ryłko, *op. cit.*, s. 387.

¹¹ Por. J. Walczak, *Wzorotwórcze potrzeby psychiczne dorastającej młodzieży*, „Katecheta” 7 (1963) s. 253; por. Ryłko, *op. cit.*, s. 387.

¹² Por. J. T. Sanchez, *Katechizm Kościoła Katolickiego - jego wкорwienie w katechizmy lokalne*, w: A. Sujka (Red.), *Wprowadzenie do Katechizmu Kościoła Katolickiego*, Warszawa 1994, s. 73.

¹³ R. Etcheberry, *Przedmowa*, w: Komisja Teologiczno-Historyczna Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 (Red.), *Bóg, Ojciec miłosierdzia. Oficjalny dokument Papieskiego Komitetu Obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, Katowice 1998, s. 5.

¹⁴ Por. K. Kupiec, *Ekumeniczny wymiar Katechizmu Kościoła Katolickiego*, w: M. Rusecki (Red.), *Katechizm Kościoła Katolickiego. Wprowadzenie*, Lublin 1995, s. 255-258; por. J. Charzyński, *Rzeczywistość miłości w Katechizmie Kościoła Katolickiego*, Kraków 1998, s. 96-98.

¹⁵ Por. J. Królikowski, *Mały przewodnik po Katechizmie Kościoła Katolickiego*, Poznań 1996, s. 42; por. K. J. Romer, *Katechizm Kościoła Katolickiego. Refleksje teologiczno-pastoralne*, „Communio” 14 (1994) s. 111 n.

¹⁶ Zasada pomocniczości opiera się na przekonaniu, iż „społeczność wyższego rzędu nie powinna ingerować w wewnętrzne sprawy społeczności niższego rzędu, pozbawiając ją kompetencji, lecz raczej powinna wspierać ją w razie konieczności i pomóc w koordynacji jej działań z działaniami innych grup społecznych, dla dobra wspólnego”; por. Jan Paweł II, *Encyklika „Centesimus annus”* nr 48.

¹⁷ Por. J. Szymik, *Chrześcijaństwo otwarte*, w: M. Rusecki (Red.), *Katechizm Kościoła Katolickiego. Wprowadzenie*, Lublin 1995, s. 240.

¹⁸ Por. A. Nossol, *Komu wierzymy? Uwagi wprowadzające do I części Katechizmu Kościoła Katolickiego*, w: P. Morciniec (Red.), *Depozyt wiary, Opolska promocja Katechizmu Kościoła Katolickiego*, Opole 1995, s. 30.

¹⁹ Por. Ch. Schönborn, *Krótkie wprowadzenie do czterech części Katechizmu*, w: A. Sujka (Red.), *Wprowadzenie do Katechizmu Kościoła Katolickiego*, Warszawa 1994, s. 40 n.

²⁰ Por. F. Greniuk, *Katechizm dla Kościoła i świata*, w: J. Nagórny (Red.), *Katechizm Kościoła Katolickiego. Przesłanie moralne Kościoła*, Lublin 1995, s. 26 n.

²¹ Por. J. Wróbel, *Dekalog - prawo miłości*, w: J. Nagórny (Red.), *Katechizm Kościoła Katolickiego. Przesłanie moralne Kościoła*, Lublin 1995, s. 93.

²² Por. Ch. Schönborn, *Katechizm Kościoła Katolickiego - myśli przewodnie i główne tematy*, w: A. Sujka (Red.), *Wprowadzenie do Katechizmu Kościoła Katolickiego*, Warszawa 1994, s. 25.

²³ Por. A. Szostek, *Etyka otwarta na Ewangelię*, w: M. Rusecki (Red.), *Katechizm Kościoła Katolickiego. Wprowadzenie*, Lublin 1995, s. 171.

²⁴ Por. M. Rusecki, *Bóg objawiający się w dziejach*, w: Tenże (Red.), *Katechizm Kościoła Katolickiego. Wprowadzenie*, Lublin 1995, s. 25.

²⁵ Por. J. Nagórny, *Moralność życia społecznego w ujęciu „Katechizmu Kościoła Katolickiego”*, w: Tenże (Red.), *Katechizm Kościoła Katolickiego. Przesłanie moralne Kościoła*, Lublin 1995, s. 175 i 182; por. B. Nadolski, *Słowo Boże i sakramenty święte*, w: M. Rusecki (Red.), *Katechizm Kościoła Katolickiego, Wprowadzenie*, Lublin 1995, s. 152.

²⁶ Por. Rusecki, *Bóg objawiający...*, s. 23.

²⁷ Por. J. Kudasiewicz, *Biblia księgą Objawienia Bożego*, w: M. Rusecki (Red.), *Katechizm Kościoła Katolickiego. Wprowadzenie*, Lublin 1995, s. 29.

²⁸ A. L. Szafrąński, *Świat i człowiek dziełem Boga*, w: M. Rusecki (Red.), *Katechizm Kościoła Katolickiego. Wprowadzenie*, Lublin 1995, s. 59.

²⁹ Por. G. Segalla, *Pismo święte, żywe słowo Boga żyjącego w Katechizmie*, w: A. Sujka (Red.), *Wprowadzenie do Katechizmu Kościoła Katolickiego*, Warszawa 1994, s. 76.

³⁰ Por. M. Napieralski, *O nowym Katechizmie Kościoła Katolickiego*, Poznań 1994, s. 55 n.

³¹ K. Gózdź, *Jezus Chrystus - uniwersalny Zbawiciel*, w: M. Rusecki (Red.), *Katechizm Kościoła Katolickiego. Wprowadzenie*, Lublin 1995, s. 83.

³² Por. K. Misiąszek, *Wychowanie chrześcijańskie w świetle Katechizmu Kościoła Katolickiego*, w: A. Sujka (Red.), *Wprowadzenie do Katechizmu Kościoła Katolickiego*, Warszawa 1994, s. 125.

³³ Por. S. Jasionek, *Katechizm Kościoła Katolickiego darem dla współczesnej katechezy*, „*Katecheta*” 41 (1997) s. 132-136.

³⁴ Jan Paweł II, *Bulla ogłaszająca Wielki Jubileusz Roku 2000 Incarnationis mysterium*, „*L'Osservatore Romano*”, wydanie polskie, 20 (1999) s. 10.

³⁵ Tamże.

SOMMARIO

Catechismo della Chiesa Cattolica, da alcuni considerato l'ultimo documento del Concilio Vaticano II, tenta di dare delle risposte alle domande e ai problemi che tormentano l'uomo d'oggi. Una delle più significative espressioni di questo tentativo è la propagazione dei modelli personali nel nuovo compendio della fede cristiana. Così, la Prima Persona della Trinità viene rivelata come il modello personale nella sua unione con il Figlio e con lo Spirito Santo. Dio Padre è anche il modello personale nella prospettiva riguardante le differenze nel Dio Uno e Trino, ma soprattutto è - come ci ricorda il Santo Padre Giovanni Paolo II nella „*Incarnationis mysterium*”, rievocando San Gregorio di Nazianzo - „*Re grande e Padre buono*”. E proprio questo Dio buono e misericordioso, che i cristiani, suoi figli adottivi, possono chiamare loro Padre, diventa punto di riferimento e mèta per gli uomini pellegrinanti verso la „*perfezione finale*”. La sapienza, la bontà, la misericordia, la provvidenza e l'amore di Dio sono fonte della forza per tutti i credenti e portano i frutti del cambiamento della loro vita quotidiana.

Oprac. ks. Daniel Brzeziński